

Federació Junta Local Fallera

Editorial MC

Ajuntament d'Algemesí

Falles d'Algemesí 2019

Nosaltres som iguals, la nostra festa és diferent

PATRIMONI IMMATERIAL DE LA HUMANITAT

JA ESTEM A FESTES!

Ja tenim
la llista
de la
compra
per a
festes?

Com no
comencem ja...
ens agafarà
el bou

a buscar
ofertes!
per a
aquests dies
fan bons
preus...

dilluns
sense
falta!

ofertons

jo
vull
dinar
torraeta!

AGRAÏMENTS

Enguany ens trobem davant la tercera edició del Llibret de la Federació Junta Local Fallera. L'equip encarregat de la seua elaboració, ha dedicat moltes hores a poder realitzar-lo, per aquesta raó, ens sentim immensament agraïts per l'esforç dut a terme.

Des d'aquestes línies, la Federació vol agrair a tots els col·laboradors que han participat en l'elaboració d'aquest llibret per la seua ajuda desinteressada i el seu compromís, per fer que siga el tercer any que pugam gaudir d'un Llibret de Junta Local:

Als patrocinadors i empreses anunciants per les seues aportacions, ja que sense elles aquesta edició no haguera sigut possible.

A totes les comissions falleres d'Algemesí per la seua participació aportant fotos dels seus representants i esbossos dels monuments. Sense vosaltres, aquest llibret no seria el mateix.

Per la seua col·laboració i disposició a participar en aquest llibret, a Rocío Gil i Uncio, Fallera Major de València 2018.

A Xavier Rausell pel seu escrit referent a la indumentària Valenciana, i a Manuel Jorge pel seu escrit sobre la Delegació de Juntas Locals de Junta Central Fallera de València. També, a la minicrònica de les falles 2018 de Jordi Maravilla.

Fer menció a les aportacions fotogràfiques d'Arturo Casterà i Gares i Isamar Borràs i Peiró. Sense elles, aquest llibret no quedaria tan bé.

Finalment, un fort agraïment al nostre President de Junta Local Fallera, Juanvi Talamantes i Garcia, que s'ha encarregat de coordinar tot aquest llibret i motivar a la gent per a portar endavant aquest projecte.

ÍNDEX

- Salutació del President de la Generalitat	5
- Salutació de l'Alcaldessa i Presidenta nata de la Federació Junta Local Fallera d'Algemesí	6
- Salutació del President Executiu de la Federació Junta Local Fallera d'Algemesí	7
- Salutació de la Fallera Major de la Ciutat 2019	8
- Salutació de la Fallera Major Infantil de la Ciutat 2019	10
- Escrit sobre la Delegació de Juntas Locals de Junta Central Fallera de València	11
- Membres de la Federació Junta Local Fallera d'Algemesí 2019	12
- Entrevista Fallera Major de la Ciutat 2019	13
- Cort d'Honor de la Fallera Major de la Ciutat 2019	16
- Recompenses	17
- Minicrònica Falles 2018	19
- Primer premi Monument Gran Falles 2018	20
- L'experiència de ser Fallera Major de València	21
- Entrevista Fallera Major Infantil de la Ciutat 2019	22
- Cort d'Honor de la FMIC 2019	22
- Recompenses infantils	26
- Primer Premi monument infantil Falles 2018	28
- Mirall de realitats. El vestit dels llauradors valencians i la seua construcció icònica	30
- Falles de la Ciutat d'Algemesí	34
- Programa faller 2019	54
- Records fotogràfics	56

EDITA

EQUIP DE REDACCIÓ:

delegació del llibret:
Juanvi Talamantes i Garcia
Deyanira Calado i Faus
Toni Santiago i Castillo
Maria Machí i Folqués
Patricia Sáez i Benavent

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Editorial MIC

DIRECCIÓ I COORDINACIÓ:

Juanvi Talamantes i Garcia

ENTREVISTES:

Deyanira Calado i Faus

TEXTOS:

Manuel Jorge i González
Jordi Maravilla Herraiz
Rocío Gil i Uncio
(Fallera Major de València 2018)

F. Xavier Rausell i Adrián

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA:

Deyanira Calado i Faus

FOTOGRAFIES:

Arturo Casterà i Gares
Isamar Borràs i Peiró

IMPRESSIÓ: Editorial MIC

ZONAFITNESS

Crossfitness - Bodyfitness - Zumba - Gap - Funcional - Pilates - Hatha yoga - Ciclo indoor - Cardio
Musculación

Descuentos exclusivos en la primera cuota, para falleros de Algemesí durante todo el mes de Marzo.

Calle La Safor, nº7(Zona Pla) - 46680 Algemesí
TEL. 961 11 76 17 - info@zonafitnessalgemesi.com

**RETOLACIÓ • LLUMINOSOS • IMATGE CORPORATIVA
MERCHANDISING • TÈXTIL**

ideagrafica

**RONDA DEL CALVARI, 67 • ALGEMESÍ
WWW.IDEAGRAFICA.ES**

Salutació del President de la Generalitat *Ximo Puig*

Les Falles són un element vertebrador per a totes les persones que vivim a la Comunitat Valenciana. També són un destacat element de difusió de la nostra imatge per tot el món i una mostra esplèndida de la creativitat, la innovació i el dinamisme de la nostra societat. Les Falles són molt importants no només durant uns dies del mes de març. La seua activitat desbordant es projecta en tots els àmbits de la vida quotidiana de molta gent de moltes ciutats i pobles i enforteix els lligams que uneixen els veïns.

L'energia i la il·lusió d'un grup entusiasta de falleres i de fallers de les comissions locals ha fet que les Falles guanyaren una gran empena a Algemesí durant les últimes dècades. La seua dedicació ha dut

la festa per tota la ciutat i amb ella un esplèndid ambient de convivència. Les diverses comissions falleres d'Algemesí, integrades en la Junta Local Fallera, articulen el treball constant molta gent i fan possible una festa magnífica.

Vull agrair a la Junta Fallera d'Algemesí l'oportunitat que em brinda per enviar des d'ací a totes les persones que s'uneixen entorn de les falles, a les falleres, als fallers i a tota la gent d'Algemesí un fort abraç acompanyat per la meua salutació més afectuosa i els meus millors desitjos per a les festes falleres de 2019.

Ximo Puig
President de la Generalitat

SALUTACIÓ DE L'ALCALDESSA I PRESIDENTA NATA DE LA FEDERACIÓ JUNTA LOCAL FALLERA *Marta Trenzano i Rubio*

Amigues i amics del món faller,

He de confessar-vos que abans de ser alcaldessa desconeixia el món de les falles. Una vella màxima diu que només s'estima allò que arribem a conèixer bé. I ara, després de quatre exercicis fallers, després d'haver compartint amb vosaltres moments de festa i celebració i també moments de treball i discussió, puc dir que la màxima es compleix.

Vos he vist créixer en autonomia. De fet, ja s'heu constituït en Federació, heu assolit la majoria d'edat. Cada vegada la vostra estructura organitzativa té unes línies més ben perfilades. Esteu creixent també en nombre de falleres i fallers i en nombre de falles. Així mateix,

cada vegada s'esforceu més en els aspectes culturals que vos envolten.

Com alcaldessa i regidora de Festes, també he volgut respondre a les vostres inquietuds i és per això que, a més de mantindre la Menció Honorífica «Enginy i gràcia», hem creat el premi de llibret de falla «Roberto Martínez», el Falles per la Igualtat i, acabat de coure, el concurs de Cartell de Falles. Tot això en estreta col·laboració amb la Junta Local Fallera.

És eixa bona connexió el que ens ha permés comptar amb vosaltres per a molts dels actes festius que organitzem com ara la Cavalcada de Reis, la foguera de Sant Antoni, la Fira... En definitiva, hem anat

teixint durant quatre anys uns lligams afectius que han aconseguit que estime la vostra festa i la gaudisca.

Sé del cert que qualsevol corporació municipal continuarà recolzant-vos ja que sou un col·lectiu compromés i que esteu demostrant, ara i adés, el vostre propòsit de fer arribar les Falles a la ciutadania i fer-la participar d'una celebració que va cap amunt, com els monuments fallers, amb visió de futur.

Vos desitge unes bones falles 2019 i vos anime a continuar el camí de millora encetat.

L'alcaldessa
Marta Trenzano

**SALUTACIÓ DEL PRESIDENT EXECUTIU
DE LA JUNTA LOCAL FALLERA D'ALGEMESÍ**
Juanvi Talamantes i Garcia

Benvolguts amics fallers!

Un any més, puc expressar la meua gratitud de cara a les falleres i fallers per estar al capdavant d'aquesta Federació Junta Local Fallera d'Algemesí, un càrrec ple d'obligacions i feina però, quan tot es fa per la festa, és molt més agradable i gratificant.

Per tercer any consecutiu, hem tret a la llum aquest exemplar del llibret de la nostra Junta Local Fallera que és un orgull per a nosaltres, ja que així podem mostrar-los un poc més de la nostra festa.

Per altra part m'agradaria parlar-los sobre el canvi notable que hem pogut observar en les festes falleres de la nostra ciutat. Recentment, la nostra Junta Local Fallera, s'ha constituït com a Federació, cosa que, era una gran necessitat; a partir d'ara serem una entitat més forta i més dependent

per poder treballar millor en la gestió d'un col·lectiu tan gran de gent.

Creixem en el món faller algemesinenc on, en pocs anys, s'ha vist augmentat el cens faller d'una forma elevada per a totes les comissions de la nostra ciutat. L'exemple visible en aquest any és, que tenim una nova comissió, la Falla Parc Salvador Castell, a la que des d'aquestes línies, aprofite per donar-li la més sincera enhorabona i, desitjar a tots els seus fallers i falleres el millor en el camí d'aquesta festa. Ja passem la barrera de les deu comissions i, això significa que alguna cosa s'està fent bé i demostra que, Algemesí, també és una ciutat fallera.

Parlar de falles és parlar de cultura, tradicions, pólvora, gastronomia, indumentària i, mil coses més, per això, aquesta població va aga-

fant la força que una ciutat com Algemesí es mereix.

Poc em queda per dir-los, solament m'agradaria que saberen que, les falles no són una festa tancada als casals, es tracta d'una festa de carrer, on tots junts podem gaudir de la millor festa del món, la que la nostra terra viu cada mes de març.

Els desitge a tots els algemesinencs i algemesinenques que gaudisquen d'aquests dies com mai ho hagen fet, que isquen al carrer per gaudir de tots els actes que tenim preparats, dels monuments de les onze comissions, de la vistositat dels trages de valenciana i valencians, i de l'olor de les nostres mascletades.

Fallers i falleres, algemesinencs i algemesinenques, les FALLES 2019 ja estan ací!

Juanvi Talamantes i Garcia
*President Executiu de la Junta
Local Fallera*

SALUTACIÓ DE LA FALLERA MAJOR DE LA CIUTAT D'ALGEMESÍ 2019

Silvia Torner i Úbeda

És per a mi un honor i un privilegi poder-me dirigir a tots vostès des d'aquest llibret.

M'agradaria donar l'enhorabona i reconèixer públicament la tasca que fa la Federació Junta Local Fallera per potenciar i donar la visibilitat i importància que les falles de la nostra ciutat requereixen.

Són anys de lluita i de sacrifici i vosaltres treballeu de valent per traure endavant aquesta festa tan nostra.

Estic plenament orgullosa de representar a la nostra ciutat a cada lloc on ens conviden junt a Aitana, Fallera Major Infantil, i les nostres Corts d'Honor.

S'apropa el mes de març i, amb ell, la nostra gran festa, la nostra cultura i la nostra identitat: LES FALLES! És per això que des d'aquestes línies m'agradaria convidar-vos

a participar en elles, a lluir la nostra indumentària, les nostres costums i donar-nos a conèixer per tot arreu.

De la mateixa manera, m'agradaria animar a tots els veïns de la nostra ciutat a gaudir de la nostra màgica festa, omplint els carrers en l'ofrena o cavalcada, arrimar-se al parc per vibrar i tremolar amb les nostres mascletades... a sentir la nostra festa.

Finalment, m'agradaria incentivar a l'ajuntament d'Algemesí a recolzar més les nostres falles i que les promocionen com a atractiu turístic de la nostra ciutat.

Sense més, m'acomíade de tots vostès posant-me a la vostra disposició per representar el món faller algemesinenc, desitjant que gaudim d'unes grans falles del 2019 plenes de valors com el respecte, la tolerància i la inclusió.

Finançament

En els teus primers passos compta amb Caixa Rural d'Algemesí

javadesino.com

CAIXA RURAL
D'ALGEMESI
GRUPO CAJA RURAL

PERSONES,
COMPROMIS
I CONFIANÇA.

- 1er Premio Tarragona 2016
- 1er Premio Bilbao 2015
- Concha Plata San Sebastián 2015
- 1er Premio Tarragona 2013
- 2n Premio Bilbao 2013
- 2n Premio Blanes 2012
- 1er Premio Logroño 2011
- 1er Premio Burgos 2011
- 2n Premio Alicante 2009
- 1er Premio Blanes 2008
- 1er Premio Pamplona «San Fermín» 2007

XXXVIII Festival de la Pirotecnia en Valencia
9 octubre 2017

Macro-Mascleta Aérea Ciudad de Valencia
2014/2015/2016

Nit del Foc, Fallas 2015

Actos Crida de las Fallas de Valencia
Desde 1999

Contacto: info@pirotecniavalenciana.com

606.36.86.09

FABRICA: LLANERA DE RANES

www.pirotecniavalenciana.com

SALUTACIÓ FALLERA MAJOR INFANTIL DE LA CIUTAT D'ALGEMESÍ 2019

Aitana Martínez i Carrasco

El mes de març als carrers d'Algemesí significa l'arribada de l'olor de pólvora, les mascletaes, la música, les despertades, cercaviles i monuments, i com no, l'arribada dels sentiments a flor de pell, ixes sensacions que sols les falles són capaces de despertar-nos al nostre interior.

Poder estar dirigit-me a tot el poble d'Algemesí des d'aquestes línies, més que orgull, és un somni complit. És per això, que en primer lloc, vull donar les gràcies a tots aquells que han confiat en mi per poder ser la màxima representant infantil d'aquestes falles. I per supost, a la Federació Junta Local Fallera, totes aquelles persones que treballen durant tot l'any per a mantenir vives les nostres tradicions i la nostra cultura.

Durant aquesta experiència, caminaré de la mà de sis falleres i amigues que l'amor per la festa ha unit, i com no al costat de la

meua Fallera Major de la Ciutat, Silvia, que amb poc de temps s'ha guanyat un raconet al meu cor. Les dos sentim el mateix per aquesta festa, i això ens dóna encara més força, unió i il·lusió per poder viure, al màxim, el que serà el nostre any al costat de les nostres Corts d'Honor.

Però nosaltres no seríem res sense el poble d'Algemesí. Així que convidem a tot el món, fallers i no fallers, a que isquen al carrer a gaudir de la nostra festa. Una festa que ens identifica com a valencians, la millor festa del món, les Falles.

Les portes de tots els casals estaran obertes per a tots, on podreu gaudir al costat de nosaltres de tots els actes. Perquè les falles són això: Germanor.

Tots units fem que cada any siga especial. Tots units fem festa. Tots units fem Falles.

Visquen les Falles i visca Algemesí!

DELEGACIÓ DE JUNTES LOCALS DE JUNTA CENTRAL FALLERA DE VALÈNCIA

La delegació està formada, en aquest exercici, pel delegat Ferran Martínez, el Secretari Manuel Jorge i sis vocals més, **coordinats per Ramón Estellés**, Secretari General de JCF a la que pertanyem, sent aquesta, un organisme autònom de l'Ajuntament de València.

La seua tasca fonamental és la de mantindre unes bones relacions amb totes les Juntes Locals que formen el col·lectiu faller, així com amb la resta de comissions de localitats on es planten falles però no tenen Junta Local constituïda. En definitiva, amb les més de mil associacions distribuïdes per totes les nostres comarques i, fins i tot, algunes fora d'elles. Consistent la nostra missió en fer tot el que es pugua per a posar en valor a totes i cada una d'elles.

Disposem d'un arxiu, on tenim els censos actualitzats de totes les comissions que així ho desitgen, i sol·liciten les recompenses de JCF.

Atenem les sol·licituds dels Jurats que necessiten les Juntes Locals per als diferents concursos que organitzen les mateixes. Per a això disposem d'una base de dades que renovem anualment, on estan les persones que volen exercir de jurats. Quant als referents a falles realitzem cursos de formació, en aquest exercici han sigut tres, que han tingut lloc a Algemesí, Moncada i Gandia.

Coordinem junt amb les JJLL amfítriones, la Gala Fallera de la Comunitat Valenciana i els actes d'acomiadament conjunt de totes les Falleres Majors.

Altres activitats que organitzem per a intentar realçar la nostra festa i cultivar la germanor són la Marató de Truc Regne de València, el Campionat de Pilota Valenciana Fallers de vaqueta, la Mostra de Teatre Faller, i la "Champions" de Playbacks, concursos tots aquests, en els que participen els guanyadors de les diferents JJLL participants.

També fem, anualment, un Homenatge a tots els Artistes Fallers guanyadors dels primers premis de les diferents localitats que tenen concurs de Falles.

Totes aquestes activitats es van organitzant amb la col·laboració de tots els equips que formen les JJLL, i es decidixen en les dos assemblees que celebrem cada exercici, en les que tenim l'oportunitat de, a més, poder compartir experiències i la riquesa que tenen les diferents localitats on es planten falles, comprovant que són moltes les coses que ens uneixen, fent que salvem les distàncies que hi ha entre unes i altres.

Manuel Jorge González
Secretari Delegació Juntes Locals
JCF

COMISSIÓ EXECUTIVA FEDERACIÓ JUNTA LOCAL FALLERA 2018/2019

President:

Juanvi Talamantes i Garcia

Vice-president 1r:

Alejandro Torrent i Balaguer

Vice-president 2n:

Daniel Gallego i Garcia

Vice-president 3r:

Patricia Sáez i Benavent

Vice-president 4t:

Francisco Ballester i Magaña

Secretari:

Maria Machí i Folqués

Vice-secretari:

Zaida Cleries i Girbés

Tresorer:

Alejandro Puigvert i Bolinches

Vice-tresorer:

Juan Bretó i Girbés

Delegació censos i recompenses:

Alejandro Torrent i Balaguer

Maria Machí i Folqués

**Delegació protocol i Corts
d'Honor:**

Maria José Girbés i Mora

Deyanira Calado i Faus

Patricia Sáez i Benavent

Salvador Balaguer i Trull

Delegació pirotècnia:

Juan Díez i Ferrero

Delegació d'infantils:

Patricia Sáez i Benavent

Maria José Girbés i Mora

Paula Bañuls i Miralles

Deyanira Calado i Faus

**Delegació de publicacions i
comunicació:**

Óscar Escobar i Piera

Delegació de Cultura:

Antonio Santiago i Castillo

Paula Bañuls i Miralles

Óscar Escobar i Piera

Delegació llibret:

Juanvi Talamantes i Garcia

Deyanira Calado i Faus

Maria Machí i Folqués

Patricia Sáez i Benavent

Delegació festejos:

Vicent Part i Llopis

Josep Climent i Trinidad

Fran Ballester i Magaña

Enrique Moragón i Fandos

Jorge Burguet i Dolz

Lucas Romero i Robles

Delegació arxiu i documentació:

Antonio Santiago i Castillo

Alejandro Puigvert i Bolinches

Delegació d'incidències:

Gerardo Santamaria i Garcia

Enrique Moragón i Fandos

Daniel Gallego i Garcia

Jorge Burget i Dolz

Juan Díez i Ferrero

Delegació activitats diverses:

Gerardo Santamaria i Garcia

Salvador Balaguer i Trull

Lucas Romero i Robles

Juan Bretó i Girbés

Delegació enllaç alcaldia:

Alejandro Torrent i Balaguer

ENTREVISTA A SILVIA TORNER I ÚBEDA FALLERA MAJOR DE LA CIUTAT D'ALGEMESÍ 2019

Silvia, com et definiries com a persona? Quines són les temes aficions?

Em considere una persona alegre i riallera, molt pacient però a l'hora un poc inquieta. Impulsiva de vegades a l'hora de prendre decisions.

M'encanta viatjar i conèixer nous llocs, relaxar-me a la mar llegint un bon llibre, gaudir amb els meus amics, però sobretot m'apassiona el món de l'ensenyança, aprendre dels menuts és la cosa més increïble que he conegut fins ara.

Com i quan va ser el teu inici al món faller?

Sóc fallera des de que vaig nàixer perquè els meus pares eren fallers amb els seus amics de la falla Barri Santa Bàrbara, comissió que sempre m'ha mostrat el seu recolzament i m'ha inculcat grans valors. Després, vaig anar coneguent-les i volent ser partícip d'elles. L'any 2004 vaig ser Fallera Major Infantil d'aquesta comissió i deu anys després vaig ser Fallera major; l'any següent al 2015 vaig formar part de la cort d'honor de la Fallera Major de la nostra Ciutat.

Que signifiquen per a tu les falles?

Com he dit abans sóc fallera des de vaig nàixer i, encara que sone un tòpic, per a mi és un estil de vida, no contemple la vida sense elles. Si en faltaren faltaria una part importantíssima en la meua

vida, un buit que no tindria com emplenar.

Què vas sentir al rebre la telefonada de la nostra alcaldessa?

Va ser un moment molt emotiu, estava rodejada de poca gent perquè necessitava que eixe moment fora el més íntim i familiar possible. Quant el telèfon va sonar el meu cor començà a bategar més de pressa i una vegada vaig sentir la veu de l'alcaldessa vaig començar a plorar.

Els meus amics i familiars començarem a abraçar-nos i donar-nos l'enhorabona.

Com estàs vivint aquest any? I el teu entorn?

És un any fantàstic i molt especial, de vegades encara pense que és un somni, estic gaudint moltíssim rodejada de la gent que m'estima. S'està potenciant la visibilitat de les falles de la nostra ciutat fora d'aquesta i la veritat és que és un gust poder-les representar.

El meu entorn està gaudint més si cap d'aquesta festa al meu costat, veurem feliç per a ells és essencial i, aquest any estic, somrient més que mai. Em recolzen en tot moment i estan disposats a fer qualsevol cosa per estar amb mi. Especialment, la meua iaia amb qui compartia el somni, està acompanyant-me a tots els llocs, veure-la gaudir al meu costat és el més gratificant.

FALLERA MAJOR DE LA CIUTAT 2019
SILVIA TORNER I ÚBEDA

Av. Generalitat 27, Algemesí 46680, T 96 248 23 33

ANIMALISTIC
CENTRE VETERINARI

servei de perruqueria

HORARI DE CONSULTA
Dilluns a Divendres: 10:00 - 13:30 · 17:00 - 20:30
Dissabte: 10:00 - 13:30
Cita Prèvia: 962 482 333
Urgències: 608 560 328

Felices
Fallas
2019

VESTINT LES FALLES DES DE 1949

HIJAS DE CARMEN ESTEVE
desde 1969

Cort d'Honor 2019

Inés Puigvert i Bolinches

Salut Navarro i Carbonell

Cristina Vayà i Leida

Vanessa Asunción i Vila

Judith Martínez i Soler

Cristina Bresó i Zapata

Maria Amparo Peiró i Costa

Sonia Espiritusanto i Latorre

Marta Barberà i Puchades

RECOMPENSES MAJORS

BUNYOL D'ARGENT:

FALLA NOU MERCAT

Sara Adam i Goig
Salvador Balaguer i Trull
Javier Faus i Damià
Juanjo Ginés i Codoñer
Maria Penadés i Pla
José Luís Izquierdo i Llopis
Carmen Maria Girbés i Girbés
José Ramón Naval i Esteve
Isabel Campos i Guitart
Amparo Ramírez i Palanca
Amparo Gemma Mont i Sanz
Jorge Miquel i Pérez
Natalia Rosell i Ferrís
Vicente Jesús Llàcer i Bresó
Cristina Garcia i Girbés
Merce Girbés i Castell

FALLA PARC BERNAT GUINOVRT

Sonia Valenciano i Da Costa
Álvaro Bresó i Lara
Joana Calero i Mengual
Maria Teresa Calero i Mengual
Juana Llamas i Tebar
Nuria Boix i Pastor
Jorge Fernández i Paños
Maria Dolores Cuixeres i Moreno
Rosa Maria Fayos i Macho
Josefa Gemma Oller i Domínguez

FALLA EL PLA

Francisco José Soler i Garcia

FALLA CRIST DE L'AGONIA, LLUÍS MARTÍNEZ I ADJ.

Maria Ahuir i Bretones
Marcos Lázaro i Dobón

Salvador José Sales i Lairón
Víctor Calabuig i Monllor

FALLA PLAÇA DEL CID, ALBALAT I ADJ.

Carla Adam i Girbés
Joaquín Bresó i Santiago
Helena Escolà i Peinado
Desirée Miravalls i Maroto
Julián Sánchez i Alventosa
Paula Tristante i Sabater

FALLA PLAÇA DE CABANILLES I ADJ.

Leandro Pallero i Prado
David Bresó i Zapata
Adrián Sangròs i Úbeda
Carlos Rodríguez i Masià
Sonia Boscà i Boscà
Maria Amparo Andrés i Cerveró

FALLA IDEAL TERRASSA I ADJ.

José Miguel Chambó i Chilet
José Juan Llobell i Carrasco
José Maria Mateo i Sahuquillo
Maria Belén Bonache i Mateo
Elías Mateo i Bonache
Franc Ortiz i Higón
Cristina Alfosea i Esteve
Belén Mateo i Bonache

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

Àlex Maravilla i Marco
Emilia Camarasa i Garcia
José Vicente Garcia i Ferrando
Maria del Mar Cabo i Bellón
Paula Garcia i Galiana
Rafa Cursà i Tomàs

Tamara Moya i Escrivà
Vicent Gomis i Larriu

FALLA PLAÇA TRES MORERES

Eva Maria Gallego i Bresó
Arsenio Cánovas i Romero

FALLA VÍCTOR PRADERA FERRAN D'ARAGÓ I ADJ

Aleixandra Moreno i Ribes
Sheila Ferrero i Roig
Maria Amparo Cerdán i Roca
Maria Amparo Pellicer i Latorre
José Manuel Arlandis i Ruiz

BUNYOL D'ARGENT COL-LECTIU:
Falla Plaça Tres Moreres

BUNYOL D'OR:

FALLA NOU MERCAT

Pedro Ibáñez i Gimeno
Pedro Rubio i Climent
José Miguel Luna i Montalván

FALLA PARC BERNAT GUINOVRT

Bernardo José Vidal i Gómez
Eduardo José Maiques i Perales
Maria José Borràs i Botella
Joaquina Carceller i Betí
Carolina Santaaulalia i Felipe

FALLA CRIST DE L'AGONIA LLUÍS MARTÍNEZ I ADJ.

Vicente Arlandis i Girbés
Manoli Aréballo i Fernández
Cristian Moyano i Avellaneda
Cristina Valiente i Espí
Arantxa Reyes i Alonso
Paula Ferrer i Rodríguez

FALLA PLAÇA DEL CID ALBALAT I ADJ.

Marina Varela i Such
Judith Talens i Gil
Maria Carmen Santiago i Fuentes
Estefania Sánchez i Vidal
Francisco Molina i Maestre
Juan Higueras i Masià
Carolina Girbés i Moya
Laia Ferragud i Ferrís
Rosa Ana Cózar i Girbés
Juan Miguel Cerezo i Ferrero
Jorge Aranda i Pérez
Ignacio Arcos i Perales

FALLA PLAÇA DE CABANILLES I ADJ.

Raquel Puchades i Domingo
José Enrigue Puchades i Faus
Beatriz Zapata i Aroca
Maria Machí i Folqués

FALLA IDEAL TERRASSA I ADJ.

Bàrbara Alfosea i Esteve
Maria Felicidad Girbés i Choque
Alba Algarra i Simón
Ramón J. Girbés i Choque
Maria Llopis i Úbeda
Roberto Serna i Merino
Antonio Grande i Ferragud

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

Zaida Cleries i Girbés
Noelia Miguel i Serrano
José Valero i Ramírez
Antonio David Fayos i López

FALLA PLAÇA TRES MORERES

Ana Maria López i Requena

Andrea Nàcher i Bueno
José Pelechano i Llopis
Juan Vicente Felici i Chinesta
Maria Arlandis i Ferragud
Maria Sandra Estrela i Garcia
Maria Teresa Montrull i Girbés
Mónica Tebar i Crespo
Paula Nàcher i Segura

FALLA VÍCTOR PRADERA FERRAN D'ARAGÓ I ADJ.

Maria Josefa Torres i Herrero
Maria Luisa Landete i Carcelén

BUNYOL D'OR COL·LECTIU: Falla Crist de l'Agonia Lluís Martínez i Adj.

BUNYOL D'OR AMB FULLES DE LLORER:

FALLA PARC BERNAT GUINOVART

Sandra Bretó i Balaguer

FALLA PLAÇA DEL CID ALBALAT I ADJ.

Jessica Roig i Serra
Alejandro Puigvert i Bolinches
Francisco Domingo i Moreno
Alfredo Chambó i Colomer
Carla Carbonell i Such
Cristina Alventosa i Climent

FALLA PLAÇA DE CABANILLES I ADJ.

Francisco José López i Martínez
Esther Barberà i Miquel
César Oroval i Losa
Luís Roig i Botella
Patricia López i Llorens

Eduardo Maravilla i Frías
Carmen Martínez i Orea
Nuria Pacheco i Blasco

FALLA IDEAL TERRASSA I ADJ.

Raquel Saz i Calvo
Eva Maria Borràs i Frasquet
Susana Casterà i Asensi
Carlos Chambó i Domingo

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

Ariadna Girbés i Chafra
Rosario Giménez i Guevara

FALLA PLAÇA TRES MORERES

Salvador Calaspa i Tatay

FALLA VÍCTOR PRADERA FERRAN D'ARAGÓ I ADJ.

Francisca Garcia i Llinares

BUNYOL D'OR AMB FULLES DE LLORER I BRILLANTS:

FALLA CRIST DE L'AGONIA LLUÍS MARTÍNEZ I ADJ.

Susana Navalón i Soriano

FALLA PLAÇA CABANILLES I ADJ.

Begoña Carolina Navarro i Andrés
Maria José González i Llopis
Noelia Copoví i Llopis

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

Víctor David i Colomer
Paquita Muñoz i Fernández
Manuel Silla i Ferrús
Maria Carmen Tomàs i Veïnat

MINICRÒNICA FALLES 2018

Triomf històric dels artistes alzireny a les Falles d'Algemesí

Nou Mercat repetia el triomf del 2017 amb **Rubén Gómez**, fill de J. Gómez Perelló- primer artista de l'escola de la ribera en aconseguir un Indult Infantil al Museu Faller de València el 1973- plantejava *A Algemesí les fem de vaquers* un cadafal de composició rectilínia amb cos central quadrangular i base de contra remat geomètric. El remat aconseguia certa gracilitat. Com és habitual en el llenguatge plàstic de l'artista alzireny, els personatges modelats s'identificaven amb el còmic, en aquesta ocasió amb el "Lucky Luke" de Morris. Cohesió temàtica interna aconseguida, identificant els personatges amb problemes locals, mitjançant els versos. Potser la pintura fóra l'apartat menys espectacular amb un cromatisme bàsic, però fidel al còmic.

Crist de l'Agonia-Lluís Martínez i adjacents, confirmava una dècada de bons resultats amb *Els Pirates de les Falles* de la mà del veterà de Carcaixent, **Pepe Benavent**. Composició tronco-cònica, plantejava esquema tripartit, amb cos central coronat per un pirata que es sostenia amb una cama i dos contra coronaments. Bona distribució d'elements a la base, amb un estil naturalista, però diferents motlles que minvaven la cohesió, la qual era reforçada amb els versos que exploraven les diferents pirateries. Pintura de tonalitats majoritàriament fredes en consonància amb la temàtica exposada. La comissió aconseguia repetir el 2n premi després d'un quart de segle.

Plaça del Cid-Albalat i adjacents, un any més amb l'artista local **Victor H. Giner** tancava el podi amb *Que pintem ac?* Un artista gegant coronava un cadafal amb una composició triangular de base circular, destacant l'escena frontal de les Menines, eines de la pintura eren humanitzades moltes com a figures planes, cobrint els buits de ninots naturalistes. La cohesió temàtica era reforçada amb uns versos que unien el terme pintar al seus diversos significants, tot i que barrejava crítica local i d'altres àmbits. La pintura concentrava les tonalitats càlides a la part frontal del coronament, mentre que la part inferior i la posterior eren més fredes, potser fóra aquest apartat el més reeixit.

Plaça Ideal Terrassa i Adjacents amb *Com està el servei* de l'alzireny **Jordi Carrascosa** emprava el recurs d'una escala com a cos central, creant un efecte de coronament i contra coronament visual. Modelat naturalista amb tocs caricaturescos molt reposats que

junt a la pintura de tonalitats suaus creava un dels cadafals amb major equilibri en quant als valors estètics. Mes que cohesió temàtica, -que també la falla era fàcil d'entendre, mantenint un fil conductor entre obra i temàtica. El jurat els atorgava el Ninot Indultat i el 4t premi.

El Pla celebrava el desè aniversari amb *L'horta ja no està de moda* del cullerà **Jorge Gil Sapiña**. Cadafal original molt xicotet amb remat i contra remat en direccions oposades. Bona economia de la distribució dels escassos elements de base, ben decorats. El modelat naturalista mostrava la cohesió temàtica un pèl trencada per la dama del remat, que no obstant ofería risc i equilibri cromàtic amb un vestit de tonalitat càlida front el jupetí blau del llaurador del contra remat que els dona un magnífic 5é premi. **Plaça Cabanilles** celebrava el 40 aniversari amb *Què fem amb tanta rata?* El carcaixentí **Enrique Oliver** estirava el pressupost i la composició, obrint la base separant el cos central de les escenes i disposant elements a diferents alçades per a crear perspectives, aconseguint un efecte òptic d'escala de la base al coronament. Ús de diferents motlles però ben treballats, amb una pintura fidel a la realitat, però fosca. Malgrat la temàtica oberta, la cohesió era important i ajudà a rebre el 6é premi.

Al límit era el lema de **Parc Bernat Guinovart**, obra de **Victor Navarro** amb el volum més baix de tots, però una composició on el remat sextuplicava la base i un guió molt ben travat que donava una cohesió temàtica absoluta, al voltant dels riscos que afronten els éssers humans. La pintura seguia el guió fil per randa, sacrificant un cromatisme més harmònic. L'artista de la Canal de Navarrés rebia el 7é premi. *Tot el que necessites és amor* era el cadafal de **Barri Santa Bàrbara** amb una clara baixada de pressupost, dispersava ninots a la base per eixamplar l'espai. Naturalisme on destacava l'escena de la monja i el Papa Francesc I. Pintura dominada, d'una banda per claroscurs i, d'altra banda per colors càlids, sobretot el rosa. **Mauri Moreira** rebia el 8é premi i el d'enginy i gràcia. *Terra banyada pel mar* a **Victor Pradera** era compacta, amb forts contrastos estructurals entre la part frontal i posterior. Proliferació de diferents motlles i execucions al modelat. Interessant el pas de càlids a fredes des del coronament a la base per la part

frontal, però excessiva foscor i gelor als ninots de base i la gespa encara ho enfosquia més. **Alfred Bernat** rebia el 9é premi. **Plaça Tres Moreres** amb **Cristian Melià** mostrava *Escac i Mat*, on les reduïdes dimensions obligaven a improvisar una base peculiar, tenia també el seu coronament i contra coronaments, amb una torre humanitzada com a cos central. Modelat naturalista acompanyat de pintura neutra, amb combinacions de freds i càlids a la part frontal que va rebre el 10é premi. A la categoria infantil, **Ideal Terrassa** recuperava el tron amb *El circ de la vida* de l'alzireny **Juanjo Tarrasó**. La forta jerarquització implicava dos grans ninots envoltats d'altres de menor mida, així com d'elements que omplien tots els espais. Escatat a consciència, amb superfícies molt polides que ajudaven a que la pintura lluiria millor. Tonalitats suaus amb un contrast cromàtic blau-rosa units pel morat, la pedra blanca de la base ajudava a destacar més els colors de la falla. **Nou Mercat** pujava un graó amb *La ciutat encantada* de temàtica oriental, on destacava un gran geni de la llàntia, el modelat naturalista era acompanyat pels colors vius que tenien com a contrapartida una ornamentació del cadafal molt verda, poc relacionada amb el paisatge d'Aràbia. **Miguel Micó** rebia el 2n premi i el Ninot Indultat Infantil. *Prehistòria* era el lema de **Parc Bernat Guinovart** amb el modelat al que ens te acostumats **Juanjo Salom** i una sàvia combinació de càlids i fredes on només la composició podia desentonar un poc i fer-la caure al 3r premi, a pesar de la seua solidesa. *Animalades a la Placeta* de la **Plaça del Cid** de **V. H. Giner**, destacava pel seu gran volum i obertura, també pel modelat al voltant de la fauna i flora subsahariana, la pintura s'adaptava i reproduïa la naturalesa que rebé el 4t premi infantil. *Juguem?* a la **Plaça Tres Moreres** de C. Melià reproduïa un món de dibuixos animats i superherois que es colava entre les cinc millors. *Veterinaris, són a Barri Santa Bàrbara* de Dani **Bertó** rebia el 6é premi, *Vivim la mar de bé...* a Víctor Pradera d'A. Bernat el 7é premi, *L'aniversari de Campanilla* a **El Pla** de J. Gil Sapiña rebia el 8é, *Vacances a Crist de l'Agonia* de Benavent rebia el 9é i *De Xina han vingut a Plaça Cabanilles* d'Oliver rebia el 10é.

Jordi Maravilla Herraiz

Administrador del Bloc Corredor de Falles

GUANYADOR FALLES 2018
MONUMENT GRAN
FALLA NOU MERCAT

L'EXPERIÈNCIA DE SER FALLERA MAJOR DE VALÈNCIA

Estimats i volguts fallers d'Algemesí, és per a mi un autèntic privilegi poder escriure unes paraules a tots vosaltres i, així, em pugau conèixer un poc més.

Us contaré un poc de mi. Jo sóc Rocío Gil, fallera de la comissió Plaça de la Mercé, i que participe activament en la nostra festa, la que tots estimem, les falles. En 2017 vaig tindre l'oportunitat de poder representar a la meua comissió junt a la meua germana menuda, les dos vam ser orgulloses representant de la nostra festa des de la nostra humil falla. Fou un any meravellós. I, encara que nosaltres ja sentíem complits els nostres somnis, la vida ens tenia preparat per a mi una cosa increïble. Encara que va ser dur separar-me del "camí faller" de la meua germana, les dos sabíem que arribar al més alt era molt difícil.

Però, els somnis es compleixen, sols has de creure molt fort en ells i no decaure en la intensitat d'aquests. I eixe somni es va complir, vaig ser nomenada FALLERA MAJOR DE VALÈNCIA; encara ho escric i em sembla increïble que, una persona com jo, senzilla, fallera i propera, hagués arribat al més alt i complir el somni de qualsevol fallera, representar la nostra festa, ser ambaixadora de la mateixa, no sols en València o la Comunitat Valenciana, sinó en tota Espanya o tota Europa, com així vaig fer visitant infinitat de localitats de la Comunitat, o anant a Madrid a promocionar la nostra festa, Còrdova o, fins i tot, Londres o Mainz.

Sabia la responsabilitat que tenia, perquè jo admirava, i seguisc admirant, a la figura de la Fallera Major de València. No volia perdre'm res, volia estar en tot moment amb els fallers, sí, amb vosaltres, per entregar-vos tot el millor de mi.

No em permetia tindre cap dia dolent, no us ho meixíeu. Perquè quan un faller està al costat de la Fallera Major de València, probablement eixe faller, per un costat admire a la seua màxima representant i, per altre, igual no la torne a tindre tan prop; i jo em devia a vosaltres, continue devent-me a vosaltres.

He volgut ser una persona propera amb el món faller, en definitiva, he volgut que la gent em coneguera tal i com sóc. Us he de reconèixer que és difícil perquè, encara que m'empenyara en estar el màxim temps possible amb vosaltres, mai era suficient per poder abastir un col·lectiu tan important i únic en el món, com és el nostre.

Vaig tenir la sort i l'oportunitat de visitar-vos en dos ocasions, que mai oblidaré. Per una part, el dia de l'Exaltació de les vostres Falleres Majors d'Algemesí 2018, on vaig ser privilegiada per poder quedar-me a sopar i compartir una estona més amb vosaltres, i per altra en la Processoneta del Matí de la Mare de Déu de la Salut el 8 de setembre. En ambdues ocasions, em vaig sentir com en casa, em va fer partícip de les vostres tradicions, em va contagiar de l'amor que, en Algemesí, es té a les Falles i a la Mare de Déu de la Salut.

I, per últim, i per a anar acabant, confessar-vos que representar a les Falles com a Fallera Major de València és increïble, per poder conèixer a tanta gent que et transmet estima i respecte, és meravellós, i jo em quede amb tota la gent que lluita de forma incansable per la nostra festa, que treballa desinteressadament per fer més gran, si cap, la millor festa del món; en definitiva, em quede amb vosaltres, fallers.

Sempre al meu cor.

Rocío Gil i Uncio
Fallera Major de València 2018

ENTREVISTA A AITANA MARTÍNEZ I CARRASCO FALLERA MAJOR INFANTIL DE LA CIUTAT D'ALGEMESÍ 2019

Aitana, com et definiries com a persona? Quines són les temes aficions?

Com a persona sóc afectuosa, divertida i atrotinada. M'encanta jugar amb els meus amics i la festa de les falles. Les meues aficions són fer gimnàstica rítmica i Hip-Hop

Com i quan va ser el teu inici al món faller?

Els meus inicis com a fallera varen ser quan el meu germà major, Jairo, fou, president infantil i em varen vestir amb la indumentària de valenciana amb 5 mesos de vida per creuar la passarel·la. Va ser a la falla Barri Santa Bàrbara. Després el meu germà Joel, també va ser president. Canviarem a la Falla Plaça Tres Moreres, i ahí va ser quan va començar el meu somni de ser Fallera Major Infantil, cosa que no vaig poder aconseguir, perquè sempre hi havia moltes xiquetes presentades candidates.

Que signifiquen per a tu les falles?

Per a mi signifiquen moltes emo-

cions juntes, però sobretot fer hores i hores al casal amb els meus amics, mentre les mares repunten (segons diuen elles).

Què vas sentir al rebre la telefonada de la nostra alcaldessa?

Una de les millors sensacions del món, l'alegria absoluta, ja que sincerament no pensava que anava a ser triada; fórem dues xiquetes les que ens vàrem presentar, Elena i jo, i una tenia experiència com a Fallera Major infantil. En el moment en el qual el telèfon va sonar, creia que era l'Alcaldessa per dir-me que no era la Fallera Major infantil per al 2019.

Com estàs vivint aquest any? I el teu entorn?

Estic vivint-ho al màxim, encara hi ha moltes coses que són noves per a mi, però tenir al meu costat a la meua cort és un consol, ja que m'acompanyen en tot moment. I a casa, la veritat és que no sé si ho gaudeixen més ells o jo.

EducArte
Activitats Extraescolars

f EDUCARTE Activitats Extraescolars
educart-e@hotmail.com
620658367 Deganira/Esther

Education
Animation
Events

The image features a vibrant, colorful illustration of a landscape with a rainbow, a butterfly, and a signpost. The signpost has three directional signs: 'Educació', 'Animació', and 'Events'. The background is a bright blue sky with white clouds and a green hillside with pink flowers and bubbles.

FETITXE

—DONA— SAN DIONÍS N.2 Tel: 96 201 49 79

—HOME— ALBALAT N.35 Tel: 96 201 26 54

FALLERA MAJOR INFANTIL DE LA CIUTAT 2019
AITANA MARTÍNEZ I CARRASCO

Cort d'Honor INFANTIL 2019

Vera Mas i Cuenca

Maria Martínez i Roig

Irene Espiritusanto i Domingo

Paula Blasco i Carbonell

Carla Díez i Ros

Natalia Garcia i Òbeda

RECOMPENSES INFANTILS

BUNYOL D'ARGENT:

FALLA NOU MERCAT

Cayetana Garcia i Aparici
Ruth Molina i Noguera
Lucas Silvestre i Toldrà

FALLA PARC BERNAT GUINOVRT

Noel Pulido i Oller
Álvaro Bresó i Calero
Dana Garcia i Santaaulalia

FALLA EL PLA

Kevin Soler i Martínez
Vicent Vélez i Vidal

FALLA CRIST DE L'AGONIA, LLUÍS MARTÍNEZ I ADJ.

Carla Girbés i Martínez
Joel Girbés i Martínez
Edgar Girbés i Zarzuela
Alba Calabuig i Martín
Ivan Aranda i Rial
Sofia Aranda i Rial

FALLA PLAÇA DEL CID, ALBALAT I ADJ.

Irene Castell i Cervera
Àlex Díaz i Tarrazona
Dario Martínez i Hervás
Raúl Martínez i Marco
Diego Molina i Colomer
Iker Silla i Carbonell
Martín Traver i Bañón

FALLA PLAÇA DE CABANILLES I ADJ.

Emma Sebastià i Ahuir
Maia Azorín i Tormos

FALLA IDEAL TERRASSA I ADJ.

Marc Camarasa i Olivet
Carla Castell i Esteve
Haydee Lluch i Aguilera
Júlia Romeu i Trull

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

Alba Cucarella i Felipe
Candela Garcia i Garre
Martí Garcia i Garre
Eneritz Hervás i Prieto
Josep Roig i Tarazona

FALLA PLAÇA TRES MORERES

Aitana Martínez i Carrasco
Alejandra Rubio i Estrela
Àlex Toldrà i Ferragud
Eusebio Garcia i López
Gemma López i Maravilla
Marc Llàcer i Doménech
Marc Vendrell i Rubio
Rafael Rubio i Estrela

FALLA VÍCTOR PRADERA FERRAN D'ARAGÓ I ADJ.

Sofia Garcia i Olivet
Paula Bueno i Gallego

BUNYOL D'ARGENT COL·LECTIU:

Falla Plaça Tres Moreres

BUNYOL D'OR:

FALLA NOU MERCAT

Carla Rubio i Trull

FALLA PARC BERNAT GUINOVRT

Adrià De Maria i Espiritusanto
Àlex Maiques i Borràs

FALLA CRIST DE L'AGONIA, LLUÍS MARTÍNEZ I ADJ.

Héctor Ribes i Cebrián
Lucia Inés David i Bueno
Melanie Calero i Frau

FALLA PLAÇA DEL CID, ALBALAT I ADJ.

Pablo Cerezo i Talens
Adrián Cerezo i Talens
Elsa Bastida i Pascual
Ágatha Bastida i Pascual
Ainhoa Higuera i Cózar
Claudia Ruiz i Climent

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

Leire Arlandis i Garrido

FALLA PLAÇA TRES MORERES

Aitana Vallés i Díez
Alba Pelechano i Tebar
Arnau Felici i Montrull
Selene Pla i Nadal

FALLA VÍCTOR PRADERA FERRAN D'ARAGÓ I ADJ.

Estrela Escobar i Garcia
Geneva Girbés i Higón

GUANYADOR FALLES 2018
MONUMENT INFANTIL
FALLA IDEAL TERRASSA I ADJ.

MIRALL DE REALITATS

El vestit dels llauradors valencians i la seua construcció icònica

F.Xavier Rausell Adrián

“Malgrat la continua confecció de bell nou de vestimentes per a la festa, aquestes mai no perden el referent en un model que sí que es pretén ancorat en allò antic¹.”

Les diferents mirades històriques que s'han realitzat vers la nostra indumentària tradicional ens ha conduït sovint a la presentació d'aïllats reflexos d'un mirall que solament ens mostra allò que desitgem veure. Amb aquest article i amb tot un seguit de publicacions sobre el tema, cerque una mirada diferent, la plasmació de diverses mirades que s'han realitzat vers un vestit construït sobre el món camperol de l'Horta de València. Un darrere de l'altre, aquests reflexos, construïran una imatge, una lectura lineal del nostre vestit històric representatiu, la construcció d'un vestit amb clares connotacions nacionalistes o regionalistes segons aquell que ho mire. L'evolució de la moda internacional i la seua plasmació en l'espai vital de les terres valencianes, l'aparició de noves matèries i tèxtils, l'evolució cromàtica d'uns vestits que mostraran el perfil psicològic dels seus usuaris i dels seus usos i costums, la conservació, restauració i mostra d'algunes d'aquestes peces conservades als magatzems del museu així com altres elements que ens ajudaran a contextualitzar-les, mostraran una roba canviant, reinterpretada, adaptada o reaprofitada per tal de convertir-se en mostra viva d'un sentiment diferenciador.

La indumentària que vesteixen actualment les comissions falleres, els grups de danses o balls populars beuen directament d'aquest procés evolutiu que des de les acaballes del segle XIX s'hi ha produït. Però, serà el segle XX aquell qui li conferisca la seua naturalesa actual, mostrant el fort carregament de la moda fallera impulsada per la indústria que el sustenta i per contra la cerca constant d'una puresa virginal dels grups folklòrics que sovint basen els seus plantejaments sobre la base aristocràtica d'una roba mai utilitzada per les classes populars. Totes dues amb llums i ombres, encerts i daltibaixos, manipulacions i mistificacions flagrants, aberracions estètiques o senzilles propostes d'un vestit popular que evoluciona i s'adapta als nous reptes de seguir sent una indumentària reconeixible i identificativa.²

“Siga com siga, la interpretació que hui donem a aquesta indumentària valenci-

ana demostra que idealització i realitat acaben imbricant-se fins al punt de confondre sovint la recerca romàntica d'una quotidianitat passada, amb la reinvençió d'aquesta per part d'una nova mirada, totalment contemporània i al dia, i amb unes finalitats ben concretes³.”

La patrimonialització de la imatge del vestit del llaurador i de la llauradora valenciana

“...els aspectes que hui ens mouen a imaginar quasi idíl·licament un passat perdut no poden ser més actuals. Les contínues legislacions sobre patrimoni –incloent l'etnològic i folklòric– han estat desenvolupades sobretot a partir de la segona meitat del segle XX, i filant més prim, només a partir dels anys huitanta. Eixa és justament la realitat que ens du a preguntar-nos per temes com la indumentària tradicional valenciana, per la seua evolució, per aspectes relacionats amb la dansa des d'una visió més sistemàtica, més científica –si es permet el terme–, en l'actualitat. A sant de què?, ens preguntarem. Probablement hi tinga alguna cosa a veure el paper dels ajuntaments democràtics i de les inquietuds dels estudiosos al voltant de l'any 1979. En aquells moments, tots aquells aspectes definitoris d'un poble, d'una comunitat concreta, d'un col·lectiu, començaven a explotar-se com a efectius valors i instruments d'identitat davant la inèrcia homogeneïtzadora que encara es resistia a desaparèixer. I al mateix ritme, a mesura que anava perfilant-se aquest passat mític recuperat, els sentiments identitaris augmentaven directament, amb la qual cosa la investigació històrica i la identitat vernacla reivindicada començaven a caminar juntes⁴.”

La corrent nacionalista valenciana que va recórrer tot el nostre territori arran la demanda i la consecució d'un estatut autònom propi, feu d'aquests darrers anys de la dècada dels anys setanta i pràcticament tota la dècada següent, un esclat en la recerca i revalorització de tot allò valencià. La llengua, la cultura, el territori i especialment la nostra intrahistòria farcida d'es-

deveniments quotidians, ara diríem etnològics, cercaven les maneres i usos de vida dels nostres avantpassats, com quelcom qui cerca l'origen del mite, per tal de construir un present nou després de quaranta anys de dictadura. I entre aquests usos, la indumentària, una roba que tot i ser conscient sovint de la seua creació un segle enrere, s'hi justificava en una antiguitat remota, en un temps antic, curiosament al segle que va veure perdre els nostres furs, com si es cercara una continuïtat temporal amb aquell temps d'abans de la desfeta. L'invent de la tradició⁵.

És ben cert que la festa fallera certificava al Congrés Faller de 1964 el reivent de la indumentària masculina per tal d'unificar la imatge que es presentava a la l'ofrena de flors a la Mare de Déu dels Desemparats. La premsa de l'època que titllava l'esdeveniment com a la *màxima expresión popular y religioso del pueblo valenciano*, també va veure amb bons ulls la uniformització del sector masculí de les comissions. L'home que fins aquestes dates no vestia a la manera tradicional sí presentava en els infants els tres models habituals, els icònics saragüells, el colorista torrenç i el sobri pantaló llarg i jupetí, i abogava ara per la implantació del que hom va conèixer com a vestit de panderola. Aquest fet havia esdevingut anys enrere a la ciutat de Castelló de la Plana, amb l'invent d'una indumentària d'arrel popular que es sintetitzava en el conegut vestit de llauradora i llaurador de Castelló⁶. L'any 1942 i creada per a l'opereta de Matilde Salvador, la filla del rei Barbut, Lluís Sales Boli va compondre un figurí que presentava l'actual imatge. I com si d'un vent que recorre les nostres terres de dalt a baix, a la ciutat d'Alacant es creava de bell nou el conegut vestit de *nòvia alicantina* a partir de 1977 i arraconava per sempre, no sense controvèrsia i veus en contra, el tradicional vestit de xixonera o llauradora del camp d'Alacant⁷.

“...propuso también un premio para las comisiones que sacaran más bellezas ataviadas con el traje típico, que era el de Jijonanca, que es el típico que se toma para toda la comarca de l'Alacant⁸.”

1 TRESCOLÍ, O., RAUSELL, F.XAVIER., OLIVARES, ENRIC., *Vestir-se per a la festa. El ball de les llauradores d'Algemesí*. Catàleg de l'exposició, 2005. Algemesí. Pàg., 10.

2 Són moltes les crítiques que cada vegada es van sumant ja que la indumentària tradicional valenciana està derivant cap a una indumentària de caire historicista, que perd alhora els seus principals signes identificadors com són el pentinat de caragols, els dissenys dels teixits, el seu cromatisme o complements d'estilitzats senzillesa.

3 TRESCOLÍ, O., RAUSELL, F.XAVIER., OLIVARES, ENRIC., *Vestir-se per a la festa. El ball de les llauradores d'Algemesí*. Catàleg de l'exposició, 2005. Algemesí. Pàg., 7.

4 *Ibidem* ant. Pàg., 7 i 8.

5 Vegeu les obres de Hobsbawm i Ranger (1988).

6 El vestit femení emprava gipó de mànega llarga, falda llisa de seda tornassolada de color verd-daurat o marró, mocador blanc de randes, pentinat baix, sabates i davantal negre ornat amb randes i atzabeja. L'home presentava el conegut torrenç confectionat amb setí negre, faixa roja, camisa amb pitrera de randes, rodina, calces blanques i espadnyes.

7 Vegeu la configuració del vestit tradicional a les terres alcantines. RAUSELL ADRIAN, F. X., *Indumentària tradicional valenciana, v.II. La construcció del vestit tradicional valencià*. Andana Editorial, 2015.

8 MEDINA RAMOS, A., LINARES ALBERT, S., *Gastón Castelló y las Hogueras de San Juan, 1928-2000. Su manera de interpretar este arte efímero*. Alacant. Patronat Municipal de Cultura, Ajuntament d'Alacant 2002. Pàg., 68.

És així com aquests vestits "regionals" s'uniformaven artificiosament gràcies al concepte del tòpic i a la manipulació política i institucional que s'hi feia de la seua imatge representativa. La imatge i essència del vestit de llaurador i llauradora amb tota la sort de continguts profunds i valors identitaris es posaven al servei del règim adaptant-se als nous usos. Per altra banda els pobles, des de la distància que els permet la llunyania de tot allò que s'hi cou a la ciutat, adaptaven el mateix model o en triaven un diferent, compost de peces antigues i noves per tal d'acomplir la mateixa funció. Un nou mode de vida, creava unes noves necessitats a les quals calia donar una resposta. Ofrenes, rebudes d'autoritats, comissions falleres i festeres, inauguracions i els grups de dansa de la Secció Femenina els usaven, i servien d'aparador a les últimes novetats en allò referent a la roba de caire tradicional.

La nostra roba tradicional ha estat des de les darreres dècades del segle XX entesa com a un fet patrimonial més. Juntament amb altres obres artístiques, arquitectòniques, festives o culturals, la indumentària tradicional valenciana ha d'entendre's també com a un fet que cal conrear, estudiar i salvaguardar per tal de permetre la seua conservació i salvaguarda a través del temps, servint d'icona representativa del poble valencià i del seu caràcter cultural, social i festiu.

La roba a l'antiga, la roba per a la festa i la roba tradicional

"La cultura valenciana contemporània, creada sobre la base de la Renaixença de les acaballes del segle XIX i que va continuar durant la República i el Franquisme, vivia a partir de la dècada de 1960 una espècie d'elitista esquizofrènia que portava a renegar i refusar tots aquells valors identitaris acceptats des de les acaballes del segle anterior. L'enfrontament polític es polaritzava vers allò culte o popular, amb tota la simbologia valenciana posada en entredit, cercant la divisió i la lluita caïnita de la més sagrada simbologia pròpia. Des de llavors, la llengua, la senyera o la denominació del territori marcaven l'enfrontament que va arribar també a la imatge icònica, carregada també amb el pes de la dictadura gràcies a la manipulació que aquesta havia realitzat vers la conformació estatal. Amb la nova democràcia la roba tradicional necessitava d'una repristinació, dignificació i acceptació comunitària, que ben prompte i per no voler acceptar l'origen del vestit icònic tradicional de la Renaixença s'hi va cercar un nou model que centrava novament la mirada, com ja havia ocorregut abans, en el segle XVIII⁸".

Aquest procés que s'hi va encetar aleshores continua en plena vigència. El rebuig del model icònic per les posicions polítiques més progressistes es ben palés i sovint s'intenta manipular sobre l'adopció d'una determinada figura o pentinat⁹ sense cap tipus de criteri històric.

A tot aquest embolic s'hi afegeix el desconeixement pràcticament generalitzat d'estudis d'indumentària que tracten aquesta de forma científica. La utilització de conceptes erronis per part de botigues i cosidors no fa més que embolicar més, cercant el públic general d'estereotips o uniformes que els permeta vestir bé segons l'opció elegida. Roba a l'antiga, roba quotidiana, roba de festa o indumentària tradicional poden semblar sinònims però signifiquen quelcom diferent. A partir de l'obra de Rausell¹⁰ s'hi ha establert una diferenciació clara d'aquestes. Roba a l'antiga vindrà a esdevindre sinònim de reproducció història de qualsevol model i figurí de l'antiguitat entesa aquesta en un període anterior a cent anys i la qual farà diferència entre roba quotidiana, roba de festa o ritual, cada una utilitzada en un context diferent. Per altra banda la indumentària tradicional esdevé aquella que ha estat creada per a la representació autòctona, el vestit de valencià i valenciana amb totes les seues particularitats, models evolutius i diferències, la qual presentarà diferències segons l'època utilitzada i el poder adquisitiu dels seus usuaris.

Les mirades al passat

La moda romàntica que triomfa en Espanya a partir de la dècada de 1840, s'havia estés arreu d'Europa vint anys abans. Aquest s'originava com el racionalisme il·lustrat i el classicisme, conferint prioritats als sentiments individualistes i nacionalistes, factors que culminaren amb la revolució de 1868 en la qual va ser destroada Isabel II. El convuls segle XIX reinterpretava en clau de moda les arts decoratives anteriors, principalment aquelles característiques del segle XVII i XVIII tot i reformulant-se. Aquest moviment cercarà lligar políticament els nous temps amb les etapes anteriors sota la premissa d'una justificació politico-social ara de caire conservador. La creació d'una roba per a cada ús mostrarà una indumentària quotidiana que es diferenciarà d'altres robes festives i representatives on s'hi farà més present aquell sentiment d'estima cap al passat¹¹. Els vestits d'aquest nou ordre social diversificarà una indumentària cada vegada més homogeneïtzadora que cercarà en la creació d'estereotips i plasmació visual i costumista de les di-

ferències històriques, culturals i socials dels pobles europeus.

"El lujo antiguo y aquella especie de arte que presentaba el signo de una superioridad han desaparecido ocupando su lugar la comodidad y la sencillez¹²".

L'historicisme de la moda romàntica, els eteris i lleugers vestits del ballet, els seus complements, el patronatge i la seua costura, marcaran els vestits tradicionals adaptant-lo als nous temps i permetent que els avanços tècnics i les modes l'afectaren, amb un continu canvi i adaptació, un continu reinvent.

La disfressa burgesa, joves modernes vestides a la manera camperola

Aquest període modernitzador de la societat valenciana que va afectar canvis socials, urbans i econòmics va conduir també a una reflexió de la vida rural tradicional, aquella que havia permès el creixement i sustent de la ciutat i que l'envoltava i constrenyia. La idealització d'aquest món rural que es contraposava al mode de vida urbana feu que la classe burgesa dominant s'interessés en els seus modes i costums, va construir una mirada, parcial i esbiaixada es recolzava en els aspectes més folklòrics, festius i costumistes del poble. Les barraques, els balls populars, l'exuberància del paisatge i especialment la idealització d'una roba festiva crearan la il·lusió d'una terra fèrtil, jardí de flors, d'olor a la flor del taronger, on la llum, la música i el color acabaran per definir el que posteriorment esdevindrà el *levante feliz*¹³.

Les joves burgeses valencianes començaren a usar el vestit tradicional com a una disfressa pobletana als balls de carnestoltes que s'organitzaven. L'estereotip que s'hi tenia dels vestits d'altres zones de l'Estat també eren presents, manoles, gitanes, gallegues, vasques i catalanes es barrejaven amb llauradores valencianes, vestides de forma enlluernadora. El seu perfil, els cossos i alguns del seus complements que podem observar en algunes fotografies de l'època ens presenten a aquestes xiques de forma idíl·lica, amb gran quantitat o amb destacades peces de joieria, faldes de seda, mocadors i davantals brodats amb fil metàl·lic daurat, mirinyac i pinta al pentinat.

"A final del segle XIX, el vestit representatiu del tipus valencià, tant de l'home com de la dona, es trobava assentat sobre una base històrica prou coneguda, diguem-ne que ja s'havia creat el vestit regional prou definidor de la identitat valenciana¹⁴".

8 RAUSELL ADRIAN, F. X., *Indumentària tradicional valenciana, v.II. La construcció del vestit tradicional valencià*. Andana Editorial, 2015. Introducció.

9 Especialment controvertides han estat les polèmiques dels darrers anys sobre l'inflament excessiu de les faldes o l'eliminació del pentinat tradicional de caragols sota la premissa d'ajustar l'estil del vestit al del pentinat, tot i sense tindre en compte que el pentinat posterior baix és també d'arrel romàntica, usual a partir de les dècades centrals del segle XIX.

10 *Indumentària tradicional valenciana v.I. Matèries primeres, color i ornamentació en la roba tradicional*, i *Indumentària tradicional valenciana v.II. La construcció del vestit tradicional valencià*. Andana editorial, València 2014 i 2015.

11 RAUSELL ADRIAN, F. X., *Indumentària tradicional valenciana, v.II...*, pàg. 196.

12 VANDAEL, M., *Manual teórico y práctico del sastre o tratado completo y simplificado de este arte, escrito en francés por M. Vandael y traducido al castellano por D. José Tamaron, Madrid 1836*. Imprenta de los Hijos de Doña Catalina Piñuela, calle del Amor de Dios, número 7. Pàg. 7. B.N.

13 *El "Levante feliz" a través de la cámara o la imagen costumbrista en los primeros años del cine en Valencia*. ORTIZ VILLET, À., PIQUERAS GÓMEZ Mª J., dins de *A propósito de Cuesta. Escritos sobre los comienzos del cine español 1896-1920*. Juan Ignacio Lahoza Rodrigo, coordinador. Ediciones de la Filmoteca, documentos. Generalitat Valenciana, IVAC. València juny de 2010, pàg. 337-347.

14 TRESCOLI, O., RAUSELL, F.XAVIER., OLIVARES, ENRIC., *Vestir-se per a la festa. El ball de les llauradores d'Algemesí*. Catàleg de l'exposició, 2005. Algemesí. Pàg. 22.

Valencians a Madrid, les noces d'Alfons XII i Maria de las Mercedes

A les noces d'Alfons XII i Maria de las Mercedes realitzades a Madrid el dia 30 de gener de 1878, acudiren representacions provincials que encarnaven l'element rural de l'Estat per tal d'entretindre al poble de Madrid. Els quadres de balls populars de Castelló, València i Alacant mostraren la seua rica indumentària, que serviria per tal d'estereotipar els seus models, servint en el cas de València i Alacant per a la creació del seu modern vestit regional i abandonant la ciutat de la Plana el model presentat. Rics teixits d'homes i dones composaven un model continuador d'aquells utilitzats per les joves burgeses que es disfressaven per a Carnestoltes, utilitzant teixits espolinats i brocats, així com mocadors i davantals de tul brodat amb fil metàl·lic. Els homes més sobris, utilitzaven coloracions més obscures i elegants.

“La de Valencia es seguramente la que se distingue de las demas comparsas por la riqueza y gusto de sus trajes. Está compuesta de preciosas mujeres de la huerta, como lo indica la frescura de su rostro. Su traje consiste en una falda corta de tela bordada de oro y plata, jubon de raso de varios colores con mangas muy ajustadas; media blanca de seda bordada y zapato de raso blanco. Llevan peinado alto con gran peineta en forma de cuchara, de plata sobredorada; agujas de oro con remates de perlas finas, grandes pendientes de lo mismo, y en el cuello varios hilos de menudas perlas, al brazo llevan pequeñas cestas de mimbres y frutas y flores. El traje de los hombres varia, pues unos llevan chaleco de terciopelo de color, faja grande también de color, zaragüelles, media blanca y alpargata y pañuelo de seda á la cabeza, [altres] chaqueta negra, chaleco, camisa bordada, pantalón largo oscuro, media de seda y alpargatas, y alguno que otro sombrero redondo y pañuelo de colores¹⁵”.

La roba popular dels quadres de balls i les danses dels pobles de l'Horta

“Entre l'últim quart del segle XIX i la segona i tercera dècada del segle XX variades agrupacions de balls populars, especialment actius dins i fora de l'Estat Espanyol a partir de la Restauració borbònica (1874-1931) i la Segona República (1931-1939), sota la denominació de *Quadros de bailes* y *cantos populares valencianos*, mostren el ric folklore autòcton utilitzant una rica indumentària que si bé ja usa la imatge tòpica, també l'adapta al ball. Hereves dels anteriors balladors de bolero que actuaven als intermedis de les peces teatrals, és a partir d'aquest darrer quart de segle XIX quan s'hi fa necessària l'adquisició d'un vestuari típic, recognoscible i conjuntat, que es basa en la visió de la roba tradicional que s'identifica amb el fet valencià, si bé i amb anterioritat aquests vestien

també de toreros, majas i les més variades disfresses¹⁶.

La fira de Juliol de València és convertirà des de 1891 en el centre de les actuacions i la demostració de força i rivalitat entre unes i altres agrupacions. Abillats a la manera tradicional els seus vestits presentaven les típiques adaptacions de qualsevol vestuari a la dansa. La dona vestia amb sedes de disseny policrom i complements preciosistes, amb cosset de diferents tipologies i el característic pentinat de caragols. L'home, més sobri, sovint presentava diferent vestuari segons l'agrupació. Uns usaven Saragüells, vestits de calçó i jupa, el conegut *traje de torrentí*, o amb pantaló llarg confeccionats amb teixits de color s'ajustava a la concepció dels espectacles de l'època.

Les cases de lloguer de roba o les mateixes agrupacions confeccionaven els vestits que després servien de model, al igual que els seus repertoris, per a altres grups de balls de l'Horta, la Ribera o la Safor principalment.

“El nombre de Paco Miralles empezaba a sonar en las fiestas de la huerta y en los espectáculos de baile popular en la ciudad. Pronto su madre, que era muy mañosa, quiso coserle un traje de baile y le hizo uno de torero pues era muy corriente en la época que los bailarines se vistieran de esta guisa (...) Más adelante, el bailarín mandaría hacer los trajes de torero en Madrid por el mismo sastrer que vestía al famoso matador Bombita; sólo que para danzar no tenían que ponerle el armazón de protección que precisaban los toreros, pues éste confería una gran rigidez y pesadez a la indumentaria, dificultando el baile (...) Cuando Paquito salió a bailar se hizo el silencio en toda la plaza. Bailó el solo, vestido de marinero, lo que entonces se llamaba El baile Inglés...¹⁷”.

La Renaixença

L'il·lustre poeta Teodor Llorente, qui va guanyar la Flor Natural al certamen poètic conegut com a Jocs Florals, va elegir la seua filla Maria com a regina del mateix. Vestida amb una indumentària que recordava o que volia acostar-se al que en aquell moment s'entenia com la tradicional valenciana, a l'antiga usanza, no es diferenciava gaire d'aquells utilitzats en els balls populars de les noces reials d'un any abans. Tot i que cercava la imatge idíl·lica del segle XVIII, les diferències entre aquells i aquest eren ben evidents i notables. S'havia assentat un vestit representatiu confeccionat amb teixits i complements d'altíssima qualitat per una èlit social que serviria de referent per a la confecció dels vestits, també representatius, de les classes populars. Aquest enlluernament que provocaven, aquest vestit de reina, s'adaptaria a les possibilitats econòmiques de les usuàries que en posterioritat lluirien.

“S'institucionalitzava un model més o menys estandarditzat de la llauradora valenciana, seguint els referents aristocràtics dihuitescos. S'assenten les bases de la indumentària típica i tòpica dels valencians, i es configura un model inspirat en el passat de manera selectiva. Els seus artífexs, provinents de les capes més acomodades de la societat valenciana del moment, triaran els elements que eren propis de la indumentària dels estrats més elevats de la societat del dihuít, en els quals se sentien més identificats¹⁸”.

El vestit de Pepita Samper

“Era lo que José Mateu ha mostrado valiéndose de un maniquí tan adecuado como la señorita Samper. Era algo soberano por cómo se imponía a las sollicitaciones de los sentidos; algo noble por cuanto utilizaba las materias menos plebeyas; algo magnífico porque no sabía de mezquindades, sino de pompas y boatos¹⁹”.

El vestit i la bellesa de la senyoreta Pepita Samper Bono embelesaven el jurat del primer concurs *Señorita España*. Confeccionat per una modista local sota les premisses del ceramista J. Mateu, tornava a recuperar l'esplendor i bellesa del vestit antic de la llauradora valenciana després del progressiu desvirtuament i desdibuixament del vestit tradicional valencià en les primeres dècades del segle XX.

L'expansió i popularitat que gaudia la roba tradicional de les acaballes del segle XIX, féu que gran quantitat de dones valencianes el lluiren a tota classe d'esdeveniments. Processons, ofrenes, jocs florals, balls populars o cavalcades de tot tipus comptava sovint amb gran quantitat de joves vestides a la manera de les antigues llauradores de l'Horta de València. I és ací, en aquesta massificació i utilització del vestit per les classes populars que si fa necessària l'adaptació de teixits i complements menys valuosos que aquells que lluien les fadrines burgeses capitolines. Aquells models enlluernadors servien de model per a la confecció en matèries i tèxtils més pobres de faldes, cossets, mocadors, davantals i joieria. Alguns teixits de seda, especialment domàs, però principalment el cotó estampat, el tul i els lluentons ompliran aquests vestits tot cercant, com aquells, una imatge irreal, una princesa o regina d'un conte de fades.

El vestit de Pepita Samper Bono es va confeccionar amb un teixit espolinat, confeccionat per la casa Garin. El conegut disseny València s'espolinava amb colors per tal de confeccionar cosset i falda, que s'adaptava als canons de moda del moment amb un xicotet coixinet o polissó. S'hi va confeccionar també un gipó de mànega llarga de vellut negre, sense reforç de varetes, acabat en punta davantera, a la manera dels cossos d'estil romàntic i

15 “De la comparsa de Valencia”. *Diario de Cordoba. De comercio, industria, administración, noticias y avisos. Martes 29 de Enero de 1878. Núm., 8211. Año XXIX.*
 16 RAUSELL ADRIÁN, F.X., op. cit. VII. Pàg., 210.
 17 RODRÍGUEZ LLORENS, R., *Francisco Miralles. Pasos de baile para una leyenda.* L'eixam edicions. Tavernes Blanques, València 2015. Pàg., 21-22.
 18 TRESCOLI, O., RAUSELL, F.XAVIER, OLIVARES, ENRIC, *Vestir-se per a la festa. El ball de les llauradores d'Algemesí.* Catàleg de l'exposició, 2005. Algemesí. Pàg., 23.
 19 ALMELA I VIVES, F., *Historia del vestido de la labradora valenciana.* Semana Gráfica, València, 1962. Pàg., 33.

un parell de mocadors i davantals, en tul, batista i seda, brodatos amb fil daurat. El pentinat, amb grans trets de la moda del moment també, s'hi completava amb les pintes i un adreç de joia, collar i arracades de barquillos.

La roba en la festa fallera

Pepita Samper fou la primera dona vestida per a la festa fallera. La seua popularitat va augmentar en representar l'Estat Espanyol al concurs mundial de bellesa que es va realitzar a París el 7 de febrer de 1929. Samper, qui era assenyada com a guanyadora també d'aquest concurs es retirava en senyal de dol per la defunció de Cristina d'Habsburg-Lorena, mare d'Alfons XIII, ocorreguda un dia abans. Aquest fet va despertar més si cal l'admiració vers l'ambaixadora, que vestida de valenciana fou homenatjada a les festes falleres d'eixe any, convertint-se en la predecessora de la Fallera Major de València.

Des d'aleshores el vestit que empraria aquest càrrec honorífic, tot i ser sovint pressa de les més diverses mistificacions ha servit de model per al vestit emprat per la resta de dones falleres. Entre la dècada de 1930 i 1940 el vestit de valenciana és emprat per les dones de les comissions falleres en el mateix moment en què aquestes anaven ascendint a la categoria de festa major de la ciutat de València. Un dels rituals que va crear fou l'adopció en un primer moment del vestit inspirat que vestien els llauradors de l'Horta tot i haver passat pel tamís estereotipador de la Renaixença, es va convertir en un model vàlid per a la festa, tot i adoptant signes externs més propis de la moda i que atienien més un interès per innovar cada any que no per retrobar-se amb les arrels²⁰.

La importància de la indumentària en el món de les falles i l'exaltació gratuïta de la dona com a protagonista ha estat tal, que hui en dia no s'entén la festa sense aquests dos elements, els quals provenen de la tradició joçfloralista.

El regionalisme, la indumentària al servei de la pàtria

Amb la dictadura serà més palesa la manipulació política sobre la indumentària tradicional, especialment en la creació de símbols i vestimentes²¹. Amb la configuració de les noves agrupacions folklòriques, conegudes ara com a *Coros y danzas de la Sección Femenina* o *Educación y Descanso*, s'utilitzava una roba estandarditzada confeccionada que presentava per a les agrupacions un parell de models, el conegut de llauradora o festa, i el de muntanya.

El primer model seguia els patrons i disseny del ja estereotipat vestit de llauradora, ara realitzat amb teles de cotó, rayon o tul mecànic. Aquest model servia per a les localitats de la franja costanera de les tres províncies, mentre que el segon model conegut com a de muntanya, presentava l'estereotip d'aquell conservat a la comarca de l'Alcoià i la Vall d'Albaida que es componava de falda de llana polícroma amb disseny de franges horitzontals, davantal negre, mocador de manila o de tul i brodatos en or. A tots aquests se'ls afegia uns quants vestits de caràcter local que particularitzaven Requena, Onil, Ibi, Biar o Vinaròs.

Sotmés a tot tipus d'embat de la moda, les faldes creixien i decreixien en llargària segons aquesta augmentara o minvara en la roba quotidiana. Fet que també ocorria amb el pentinat, cardats, tupés, tints... es barrejaven amb pintes de diferents tamanyos, a més alt el cardat, més alta la pinta. Distintives també foren les sabates blanques, moltes amb plataforma i una borla de seda, generalment "rayón", que les ornamentava.

Amb la unificació de la indumentària dictada al IV Congrés Faller de 1964 que va crear el conegut vestit de panderola per a l'home faller, s'hi imposava un nou model d'indumentària per a l'home, que ha estat molt criticat i desprestigiat als darrers anys. Aquest prenia com a model primigeni el conegut vestit de torrentí amb pantaló llarg on es substituïa l'antiga faixa per un faixí amb borles pen-

jant, que jerarquitzava els integrants de la comissió segons el seu color. Deixava el cap descobert, i si en un primer moment s'hi van utilitzar espartenyas, aquestes prompte es van substituir per sabates a la moda. Aquesta uniformització de la roba masculina jerarquitzava quasi militarment la comissió, reiventant la tradició ara sota el paraigües d'una suposada igualtat social que es plasmava en el gran acte faller per excel·lència, l'ofrena de flors.

Les nous corrents d'investigació

"La influència de l'art, que ja s'havia fet notar en l'evolució del vestir, especialment a partir del segle XIV, es fa sentir més al segle del Barroc. Entre la segona i setena dècada del segle XVII es va establir una indiscutible correspondència entre el vestit i el gust barroc, considerat aquest últim com a recurs de la imaginació i el virtuosisme²²."

El gust tradicional valencià per uns teixits llavorats de seda lluenta, de colors forts i contrastats i uns complements preciosistes que s'ajusten a una confecció historicista que ha anat variant i evolucionant el nostre vestit representatiu ha conduït també a cercar-ne l'origen d'aquest, a intentar redreçar i localitzar-ne els punt exacte de creació del vestit tradicional valencià. Les contínues mirades històriques que s'han realitzat per tal de tornar a *repristin* la indumentària tradicional valenciana, no han fet més que reinterpretar-ne el model segons la visió actual. S'hi van inspirar en el vestit antic, en el vestit a la *usanza tradicional valenciana* les balladores dels quadres de ball que van assistir a les noces d'Alfons XII en 1878, però també qui va compondre el model de Maria Llorente en 1879, o el de Pepita Samper en 1929 o el de les falleres de les comissions de la capital valenciana a partir de 1940. Totes i cada una de les mirades que s'han realitzat a eixe mirall de la història ens ha mostrat una imatge deformada i borrosa que nosaltres hem hagut de descodificar i adaptar a les nostres necessitats, que hem hagut de crear i conrear per a seguir, en essència vestint-nos de forma particular, de forma valenciana.

20 TRESCOLÍ, O., RAUSELL, F.XAVIER, OLIVARES, ENRIC, *Vestir-se...*, op. cit., pàg., 27.

21 Cas paradigmàtic i que cíclicament s'hi debaten al món faller són l'ús de les bandes, el conegut vestit de panderola -únic vestit creat ex novo per a la festa fallera- o l'ús d'insignies, colors dels faixins i borles, recompenses, etc.

22 BOUCHER, F., *Historia del traje en occidente*. GGmoda. 2009. Barcelona. Pàg., 393.

INGLÉS PARA TODAS LAS EDADES Y NIVELES

Calle Albalat, 92 · Algemesí | ☎ 961 192 639 · 600 730 904 | info@englishbulldogacademy.com
www.englishbulldogacademy.com

FALLA PARC SALVADOR CASTELL I ADJACENTS

LEMA FALLA GRAN: La nit de Sant Josep
ARTISTA FALLER: Víctor Hugo i Giner

PRESIDENT: Carlos Sifre i Alborch

CONGRUAL

CONTENEDORES Y GRUAS ALGEMESI

962421287-625937111

REPARACION Y MONTAJE DE GRUAS

EQUIPOS HIDRAULICOS

CARROCERIAS

SERVICIO OFICIAL

HIAB

JONSERED

MULTILIFT

SAN FERMIN, 28 (FRENTE GASOLINERA COPAL)
ALGEMESI (VALENCIA)

Carmen House | Dénia
Carles Faus Borràs | Estudi d'arquitectura

**CARLES
FAUS**
ARQUITECTURA

Instagram: @carlesfaus
Facebook: /carlesfausarquitecte

www.carlesfaus.com

FALLA NOU MERCAT

LEMA FALLA INFANTIL: La ciutat encantada
ARTISTA FALLER: Miguel Micó i Sánchez

LEMA FALLA GRAN: A Algemesí, les fem de vaquers!
ARTISTA FALLER: Rubén Gómez i Aranda

FALLERA MAJOR INFANTIL: Idaira Ferragud i Samper

PRESIDENT INFANTIL: Raul March i Suñer

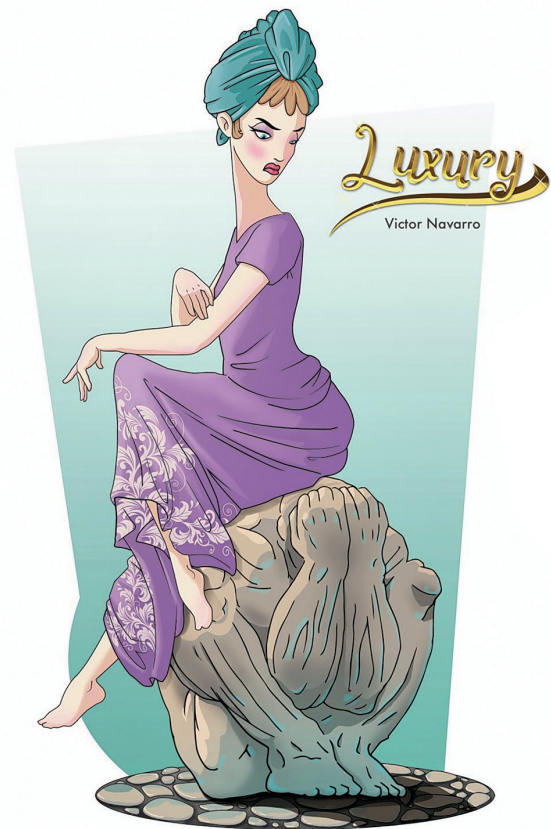
PRESIDENT: Natxo Silvestre i Sabater

FALLA PARC BERNAT GUINOVART

LEMA FALLA INFANTIL: La nostra Albufera
ARTISTA FALLER: Juanjo Salom

LEMA FALLA GRAN: Luxury
ARTISTA FALLER: Víctor Navarro

FALLERA MAJOR: Gemma Oller i Domínguez

PRESIDENT INFANTIL: Noel Pulido i Oller

PRESIDENT: Ricardo Tortosa i Tolosa

FALLA EL PLA

LEMA FALLA INFANTIL: Un dia en l'escola
ARTISTA FALLER: Fede Alonso i Andreu

LEMA FALLA GRAN: Fent l'Indi
ARTISTA FALLER: Fede Alonso i Andreu

PRESIDENT: Pepe Martínez i Aguilar

Maggie's English School

 Cambridge English
Exam Preparation Centre

PRE ESCOLAR
PRIMARIA
E.S.O.
BACHILLER
B1, B2, C1

¡ APRENDE
INGLÉS
DIVIRTIÉNDOSE !

 Maggie Algemesi
 maggiesenglishschool@hotmail.com
 C/ Organista Sas, nº 7-9 ALGEMESÍ

 696 901 539

1ª CLASE DE
PRUEBA GRATIS,
PARA ADULTOS

GRUPOS LIMITADOS
PROFESORES NATIVOS

Editorial MIC
902 271 902
www.editorialmic.com

Margarita Vercher

ESPECIALISTA EN CAÑCANES Y ENAGUAS

CINTURILLA tipo **VELCRO®**
(Patentada)

EN TIENDAS Y CENTROS ESPECIALIZADOS

 962 481 237

FALLA CRIST DE L'AGONIA LLUÍS MARTÍNEZ I ADJACENTS

LEMA FALLA INFANTIL: Les travessies d'una granja
ARTISTA FALLER: Pepe Benavent

LEMA FALLA GRAN: Viatge per l'Àsia
ARTISTA FALLER: Pepe Benavent

FALLERA MAJOR: Débora Martín i Torres

PRESIDENT INFANTIL: Iván Aranda i Rial

PRESIDENT: Joan Calabuig i Izquierdo

FALLERA MAJOR: Esther Huguet i Gumbau

PRESIDENT INFANTIL: Iker Rodríguez i Súñer

PRESIDENT: Antonio Maroto i Jerez

FALLA PLAÇA CABANILLES I ADJACENTS

LEMA FALLA INFANTIL: Abracadabra
ARTISTA FALLER: Enrique Oliver

LEMA FALLA GRAN: De cine!
ARTISTA FALLER: Enrique Oliver

FALLERA MAJOR INFANTIL: Paula Gómez i Ferragud

FALLERA MAJOR: Sheila Folqués i Ferrando

PRESIDENT: Andrés Sanjuan i Reche

FALLA IDEAL TERRASSA I ADJACENTS

LEMA FALLA INFANTIL: 365 dies de Falles
ARTISTA FALLER: Juanjo Tarrasó Hernández

LEMA FALLA GRAN: Aigües turbulentes
ARTISTA FALLER: Àlex Oliver Escandell

FALLERA MAJOR INFANTIL: Irune Esteve i Canalejas

FALLERA MAJOR: Mallerly Aguilera i Silva

PRESIDENT INFANTIL: Unay Camarasa i Camarasa

PRESIDENT: Carlos Chambó i Domingo

FALLA BARRI SANTA BÀRBARA

LEMA FALLA INFANTIL: Escolta la natura
ARTISTA FALLER: Dani Bertó i Sanchis

LEMA FALLA GRAN: De passeig per l'Índia
ARTISTA FALLER: Mauri Moreira

FALLERA MAJOR INFANTIL: Leire Arlandis i Garrido

FALLERA MAJOR: Paula Garcia i Galiana

PRESIDENT INFANTIL: Miquel Torner i Ferragud

PRESIDENT: Juan Fernández i Ferragud

FALLA PLAÇA DE LES TRES MORERES

LEMA FALLA INFANTIL: Malsons
ARTISTA FALLER: Cristian Melià i Ginestar

LEMA FALLA GRAN: Hipnotitzant
ARTISTA FALLER: Cristian Melià i Ginestar

FALLERA MAJOR INFANTIL: Aitana Vallés i Díez

FALLERA MAJOR: Paula Nàcher i Segura

PRESIDENT INFANTIL: Raul Torrent i Sanfèlix

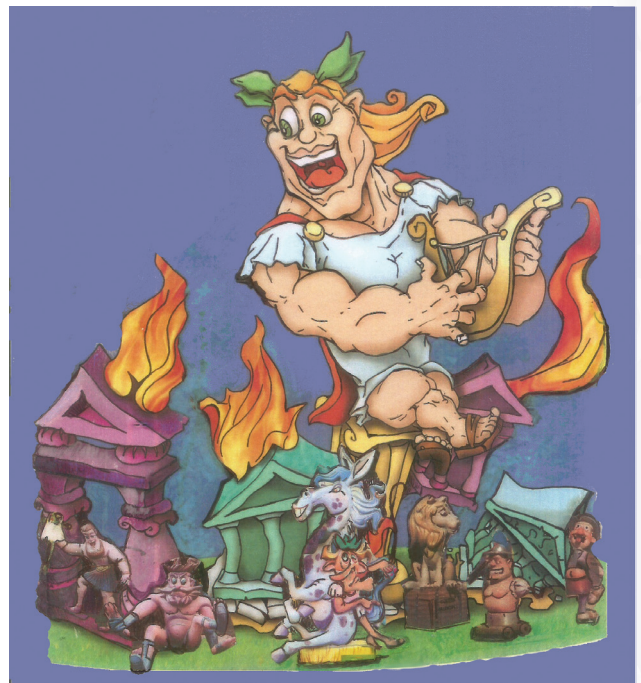
PRESIDENT: Eloi Azorín i Tarrazona

FALLA VÍCTOR PRADERA FERRAN D'ARAGÓ I ADJ.

LEMA FALLA INFANTIL: Com es fa una falla?
ARTISTA FALLER: Núria Ferragud

LEMA FALLA GRAN: Que Déu ens pille confessats
ARTISTA FALLER: Alfret Bernat

FALLERA MAJOR INFANTIL: Ariadna Arlandis i Garcia

PRESIDENT INFANTIL: Héctor Garcia i Olivet

PRESIDENT: Jorge Moreno i González

Juanne Torres
COOPERATIVA

PROGRAMA D'ACTES FALLERS 2019

DIMECRES, 20 i DIJOUS 21 DE FEBRER:

Recepció dels ninots indultats al Museu de la Festa. ⁽¹⁾

DISSABTE, 23 DE FEBRER:

INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ DEL NINOT I GRAN CRIDA FALLERA:

18.30h Eixida des de la Plaça el Mercat cap al Museu de la Festa per acudir en comitiva a l'exposició del Ninot.

19.00h Inauguració de l'Exposició del Ninot.

20.00h Gran Crida Fallera a càrrec de les Falleres Majors d'Algemés, Silvia Torner i Úbeda, i Aitana Martínez i Carrasco. Per concloure l'acte hi haurà un espectacle pirotècnic.

24 DE FEBRER – 3 DE MARÇ:

Exposició del Ninot (Visita amb entrada lliure). ⁽²⁾

DISSABTE, 2 DE MARÇ:

CAVALCADA DEL NINOT:

El recorregut serà el següent: C/ Arbres, C/Germanies, C/Muntanya i Plaça Major.

L'horari i lloc de concentració per a les diferents comissions, és el següent:

- **17.45h** - C/Arbres *Falla Parc Salvador Castell, Falla Nou Mercat, Falla Parc Bernat Guinovart i Falla El Pla.*
- **18.00h** - C/Arbres (zona Plaça el Mercat) *Falla Crist de l'Agonia, Falla Plaça del Cid i Falla Plaça Cabanilles.*
- **18.30h** - C/Arbres (zona Plaça el Mercat) *Falla Ideal Terrassa i Falla Barri Santa Bàrbara.*
- **18.45h** - C/Arbres (zona Plaça el Mercat) *Falla Plaça Tres Mores i Falla Víctor Pradera.*

7 DE MARÇ – 9 DE MARÇ:

Retirada dels ninots indultats de l'Exposició per part de cada comissió fallera. ⁽²⁾

12 DE MARÇ – 16 DE MARÇ:

Al llarg de tota la setmana es realitzarà la Plantà de les diferents Falles d'Algemés.

DIUMENGE, 17 DE MARÇ:

1r DIA DE FALLES:

08.00h Despertà de cada falla pel seu barri.

13.30h Mascletà al Parc Salvador Castell a càrrec de la **Pirotècnicia Valenciana**

18.30h Entrega de Premis a la Plaça Major.

19.45h ESPECTACLE PIROTÈCNIC: 2a Mascletà Nocturna al Parc Salvador Castell a càrrec de la **Pirotècnicia Reyes Martí**

⁽²⁾ L'horari del Museu de la Festa és de 11.00h a 14.00h i de 17.30h a 19.30h.

DILLUNS, 18 DE MARÇ:

2n DIA DE FALLES:

08.00h Despertà de cada falla pel seu barri.

13.30h Mascletà al Parc Salvador Castell a càrrec de la **Pirotècnicia Tamarit**.

18.30h Ofrena de flors a la Mare de Déu de la Salut.

El recorregut serà el següent: C/ Gómez Ferrer, C/ Cervantes, C/Lepanto, C/Arbres, C/Germanies, C/Muntanya i Plaça Major)

Els horaris de concentració per a les diferents comissions és el següent:

- **18.15h**: Falla Parc Salvador Castell, Falla Nou Mercat, Falla Parc Bernat Guinovart i Falla El Pla.

· **18.30h**: Falla Crist de l'Agonia, Falla Plaça del Cid i Falla Plaça Cabanilles.

· **19.00h**: Falla Ideal Terrassa, Falla Barri Santa Bàrbara, Falla Plaça de les Tres Mores i Falla Víctor Pradera.

DIMARTS, 19 DE MARÇ:

3r DIA DE FALLES:

08.00h Despertà de cada falla pels carrers del seu barri.

12.00h Missa en honor a Sant Josep a la Basílica de Sant Jaume.

14.00h Mascletà al Parc Salvador Castell a càrrec de **Pirotècnicia Valenciana**.

21.00h Cremà de les falles infantils.

22.00h Cremà del 1r Premi Falla Infantil.

23.00h Inici de la Cremà de les falles grans.

Els horaris de la Cremà per als diferents premis és el següent:

· **23.00h**: PREMIS 11é, 10é i 9é.

· **23.30h**: PREMIS 8é, 7é i 6é.

· **00.00h**: PREMIS 5é, 4t i 3r.

· **00.30h**: PREMI 2n

· **01.00h**: PREMI 1r

DISSABTE, 6 D'ABRIL:

FESTA DE GERMANOR FALLERA

Tindrem activitats per a menuts i majors tot el dia, dinar, sopar, discomòbil, concursos.

DILLUNS, 8 D'ABRIL:

A les 22.00h Reunió constitutiva de la Federació Junta Local Fallera.

NOTA: La Junta Local Fallera es reserva el dret de canviar qualsevol acte i/o horari, fet que avisarà amb la suficient antelació.

96 201 70 95

benestarlimpiezas.com · benestar@benestarlimpiezas.com
cr. canonge vte. castell mahiques, 2 cantó cr. cervantes
46680 · algemesí · valència

movilidad personal
Venta, alquiler y reparaciones

Alquiler, venta y reparación Hire, sales and repair Location, vente et réparation Vermietung, Verkauf und Reparatur

Carrer de Roís de Corella, 7, 46680 Algemesí, València
962 48 12 20

C/ Alcoy, 42 – 46730 Playa de Gandía
962 481 220

*Centre Estètic
Noelia Peñalver*

Pl. Teular 3B, Algemesí
centredesteticanoelia@hotmail.com

96 312 47 33

**CENTRO OPTOMÉTRICO
NEURO-COGNITIVO
MONTRULL**

C/ Cervantes, 4
46680 ALGEMESI (Valencia)
Tel. 96 248 11 89
optica@centromontrull.es

C/ Els Serrans, 17
46680 ALGEMESI (Valencia)
Tel. 96 072 83 77
info@centromontrull.es

www.centromontrull.es

RECORDS FOTOGRÀFICS

...Para saberlo todo sobre tráfico y seguridad vial...

Suscríbase

a la revista de referencia en el sector

**SOLO 10 €
AL AÑO
(4 números)**

**+ INFORMACIÓN:
<http://revista.dgt.es>**

- LA MEJOR INFORMACIÓN SOBRE SEGURIDAD VIAL
- TODO SOBRE MOVILIDAD
- LAS OPINIONES DE LOS MEJORES ESPECIALISTAS
- TODA LA ACTUALIDAD DE LA DGT

...Y MUCHO MÁS...

► SUSCRIPCIONES

c/ Artesiano s/n, Pol. Ind.
Trobajo del Camino 24010 León
Tel.: 987 27 27 27
Fax: 987 80 79 83
edicion@editorialmic.com

T COMPANY
THE HOME OF T PEOPLE

Las mezclas
más sorprendentes

WWW.TCOMPANYSHOP.COM

**Agustín y Amaia
Orfebres**

C/Molinet 26
46880 Algemesí (Valencia)
Telf: 962482252

artesaniamagustinyamaia.es

[/AgustinyAmaia](https://www.facebook.com/AgustinyAmaia)

[@agustinyamaia](https://twitter.com/agustinyamaia)

www.agustinyamaia.es

clínica dental naval

AMPLIAS Y MODERNAS INSTALACIONES, CON LOS ÚLTIMOS AVANCES TECNOLÓGICOS

La clínica dental Naval cuenta con jóvenes doctores especialistas con una gran experiencia y formación para ayudarles a prevenir, diagnosticar y tratar sus problemas de salud bucodental, además de mejorar su estética dental aportándoles confianza y bienestar en su sonrisa.

Dr. José Ramón Naval

- Estética y rehabilitación oral.
- Cirugía oral y periodoncia.
- Ácido hialurónico.

Dra. Victoria Naval

- Patología y terapéutica dental.
- Cirugía oral, implantes y periodoncia.

Dra. Lucía Almazán

- Odontopediatría.

Dr. Luís Ortiz
· Ortodoncia.

Dra. María José Conejero
· Endodoncia.

C/ Gamieta, 102 Bajo. ALGEMESÍ
962 01 48 52 · www.clinicanaval.com